

Beste vertegenwoordigers van Gemeentebelangen, D66, VVD, PvdA-GL, CDA en SP,

Aanleiding

Gemeentebelangen heeft mij gevraagd als informateur verkennende gesprekken te voeren met alle politieke partijen die vanaf 4 januari 2021 in de nieuwe gemeenteraad vertegenwoordigd zijn. Mijn taak was te onderzoeken en te adviseren welke coalitie kan rekenen op breed draagvlak in de gemeenteraad na deze herindelingsverkiezingen, welke programmatische mogelijkheden er zijn om tot samenwerking te komen en tot welk toekomstbestendig college dit zou kunnen leiden. Als eerste stap heb ik iedere politieke partij individueel gesproken. Vervolgens hebben er vervolgsprekken plaatsgevonden met meerdere partijen tegelijk. Van alle gesprekken zijn verslagen gemaakt. Deze verslagen zijn openbaar en als bijlage bij deze brief opgenomen. Indien uw gemeenteraad dit wenst, kan mijn advies incl. de verslagen worden betrokken bij de behandeling van het uiteindelijke coalitieakkoord in de raad.

Coalitievarianten

Gemeentebelangen is met zes zetels in deze verkiezingen als grootste partij uit de stembus gekomen. Daarnaast hebben D66 en CDA een stevige verkiezingswinst geboekt. Daardoor zijn er verschillende varianten mogelijk in de vorming van een nieuwe coalitie. In de verkennende gesprekken die gevoerd zijn, hebben de verschillende politieke partijen de volgende varianten, die allen op een meerderheid in de nieuwe gemeenteraad kunnen rekenen, gesuggereerd:

- De huidige coalitie van Gemeentebelangen, PvdA-GL en VVD aanvullen met D66 of CDA;
- Een brede midden-coalitie bestaande uit D66, VVD, PvdA-GL en CDA;
- Een coalitie links van het midden bestaande uit D66, PvdA-GL en CDA, met eventuele goedgoesteun van SP.

Gemeentebelangen en VVD willen bij grote voorkeur met elkaar blijven samenwerken in een nieuwe coalitie. Beide partijen zien mogelijkheden hiertoe door de huidige coalitie met PvdA-GL voort te zetten, aangevuld met D66 of CDA. Bij D66, PvdA-GL gaat de voorkeur uit naar een brede midden-coalitie met de VVD. Indien de VVD niet zou toetreden tot een brede midden-

coalitie geven D66, PvdA-GL en CDA de voorkeur eraan om gezamenlijk een coalitie te vormen, al of niet met gedoogsteun van SP. Een coalitie met Gemeentebelangen komt in hun prioriteitenlijst op een zeer lage plaats, en wordt voor schier onwenselijk en onmogelijk gehouden.

Advies

Als informateur ben ik voorstander van een coalitie van vier partijen die in de nieuwe gemeenteraad kan steunen op een ruime meerderheid. De reden hiervoor is dat sturing dan kan plaatsvinden op basis van een zogenaamd 'beleidsplan in hoofdzaken' en er meer ruimte is voor debat en standpuntbepaling in de raad, eventueel op basis van wisselende coalities. Ook zou dit een bestuursmodel zijn waarbij de overheid meer faciliteert bij kansrijke initiatieven vanuit de samenleving. Dit bevordert het draagvlak vanuit de bevolking voor te nemen besluiten.

Het zou mijn voorkeur zijn geweest om in de aankomende formatiebesprekingen te laten bekijken of de huidige coalitie van Gemeentebelangen, PvdA-GL en VVD aangevuld kon worden met D66 en CDA. De verkiezingsuitslag laat immers zien dat de huidige coalitie ook in de nieuwe raad kan rekenen op een meerderheid, ondanks de majeure besluiten die genomen zijn (waaronder de N65). Ook zijn de huidige coalitiepartijen tevreden over de samenwerking in de afgelopen 2,5 jaar. Daarnaast zou met de aanvulling van D66 of CDA een partij in de coalitie worden opgenomen die als gevolg van deze verkiezingen is gegroeid.

Op basis van de verkennende gesprekken moet ik echter constateren dat alleen de VVD een voorkeur heeft uitgesproken voor Gemeentebelangen, waardoor voortzetting en uitbreiding van de huidige coalitie op dit moment niet haalbaar lijkt. Daardoor ligt het voor de hand om de formatiebesprekingen voor een brede midden-coalitie te starten.

Bestuurscultuur

Het valt mij op dat de verslechterde onderlinge verhoudingen de doorslag lijken te hebben gegeven in de uitgesproken coalitievoorkeuren. De vorm, met wie wel en met wie niet, lijkt belangrijker te zijn gevonden dan de inhoud. Het ging vooral over de Vughtse politieke verhoudingen, waarbij de aanleiding van deze gemeenteraadsverkiezing, een bestuurlijke herindeling met Helvoirt, naar de achtergrond werd verdreven. Mijn beeld is dat de Vughtse raad kampt met politieke

verhoudingen die onnodig op scherp staan. Deze scherpe verhoudingen worden veroorzaakt door stevige, karaktervolle gedragingen van enkele personen en hun partijen, zowel vanuit de huidige coalitie- als oppositiepartijen. Mijn oproep is in de komende periode te investeren in betere verhoudingen in de raad. In de afgelopen periode zijn er teveel persoonlijke aanvallen geweest en is het inhoudelijke debat naar de achtergrond verdrongen. Betere onderlinge verhoudingen, alsmede bestuurlijke vernieuwing, kunnen alleen ontstaan als alle spelers echt bereid zijn om hiermee aan de slag te gaan.

Vervolgproces

Met deze brief zijn mijn werkzaamheden als informateur afgerond. Vervolgstep is dat D66 een formateur aanwijst onder wiens leiding de besprekingen voor de vorming van coalitie bestaande uit D66, VVD, PvdA-GL en CDA kunnen starten. Ten behoeve van het formatieproces geef ik de volgende aandachtspunten mee:

- Schrijf geen dichtgetimmerd bestuursakkoord, maar stel een beleidsprogramma in hoofdlijnen op met helder omschreven doelstellingen en meetpunten voor de raad ('key performance' indicatoren). Voer halverwege de raadsperiode een 'midterm review' uit om te bezien of het ingezette beleid eventueel bijgesteld moet worden;
- Als informateur heb ik vanuit de samenleving verschillende brieven met ideeën voor de nieuwe gemeente Vught ontvangen. Betrek inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven actief bij het formatieproces;
- Begin de formatiebesprekingen eerst over die onderwerpen die relevant zijn en inhoudelijke discussie opleveren. Deze onderwerpen hebben wellicht in de informatieperiode te weinig aandacht gehad, doch op basis van de verschillende verkiezingsprogramma's liggen er behoorlijke verschillen die overbrugd moeten worden. Hierbij kan worden gedacht aan de visie op het buitengebied waar verschillende belangen met elkaar strijden, het uitvoeren van de grote infrastructurele werken (N65 en hoogspoor) en het daarvoor gewenste flankerend beleid binnen de kernen, de woningbouw, de verduurzamingsagenda (o.a. snelheid van uitvoering, haalbaarheid en betaalbaarheid) en de financiën/belastingen;



- Leg alleen maar doelstellingen in het bestuursakkoord vast die getoetst zijn op haalbaarheid en consequenties voor de gemeente Vught. Dit voorkomt beleidsverwachtingen die in de praktijk verregaande, onvoorziene en ongewilde (neven-)effecten kunnen hebben.

Tot slot wens ik te benadrukken dat de grote uitdaging voor de komende raadsperiode is dat Vught, Cromvoirt en Helvoirt één gemeente gaan vormen. Speciale aandacht dient hierbij uit te gaan naar het betrekken van de Helvoirtenaren bij de nieuwe gemeente. Zorg er derhalve voor dat de inwoners van Helvoirt zich ook herkennen in de samenstelling van het college van de nieuwe gemeente Vught en dat de positieve effecten van de samenvoeging snel zichtbaar zijn.

Ik wens u allen in het verdere proces veel succes en wijsheid toe.

Bert Pauli, informateur